

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 5.

ROČNÍK XVIII.

K V Ě T E N 1937

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktor: Plukovník gšt. František Pohunek.

Plukovník pěch. František V á v r a:

Některé rozdíly bojových zásad německých a našich v srovnání Polních řádů.

(Dokončení.)

C. Přerušení boje a ústup.

(Tomu je věnována v TF. samostatná stať, která není počítána do obrany.)

Přerušení boje.

Děje se za týchž okolností jako u nás. Ve dne je spojeno s velkými ztrátami, proto přerušit boj co možná vždy v noci.

Přerušení boje pod tlakem nepřítele vyžaduje:

- a) zřídit za frontou zachytne postavení (Aufnahmestellung). Tam, kde nepřítel nejvíce tlačí, tam je podchycení nejdůležitější;
- b) povinností všech velitelů je udržet svou jednotku v rukou, hlavně osobním příkladem, klidem, klidným a jistým rozkazováním;
- c) má-li vyšší velitel ještě zálohy, je lépe s nimi a s částmi dělostřelectva bránit se dále vzadu, nežli je sázet do nejistého boje; může z nich být utvořeno záchytné postavení (Aufnahmestellung);
- d) odpoutání jednotek prvního sledu umožňuje nejlépe letectvo, útočná vozba nebo umělé zamlžení.

Ú s t u p.

Ústup se má dít jen na vyšší rozkaz. Chce-li někdo sám začít ustupovat, musí napřed svůj úmysl hlásit. Ústup se nařizuje jen z největší nouze a jen tehdy, kdyby další vedení boje mělo za následek velké ztráty, neúměrné účelu boje.

Při ústupu je nejdůležitější odpoutání, proto žádná jednotka již odpoutaná nemá dělat novou frontu. Na jednotkách již odpoutaných je třeba vyžadovat co největší pochodové výkony.

Postup odpoutání je tento:

- a) Nejdříve je třeba zřídit záchytné postavení (Aufnahmestellung). Má být utvořeno co možná jen z dělostřelectva a z těžkých zbraní pěchoty, chráněných pohyblivými jednotkami (cyklisty, jezdeckým), aby celá pěchota mohla zůstat v nepřetržitém ústupu. Pohyblivé jednotky opatřené

zbraněmi proti útočné vzbě mají zajišťovat též boky, aby zabráňovaly obchvatným pokusům pronásledovatele.

b) Pěchota ustoupí v celé šířce fronty v dosavadní bojové formaci kolmo k frontě, využívajíc příhodnosti terénu. Teprve za záchytným postavením organisuje další ústup.

c) Dělostřelectvo má co nejdéle s nezměněnou palebnou činností ústup utajit a ústup pěchoty podporovat.

Nejdříve ustoupí části dělostřelectva, aby zaujaly nové palebné postavení na novém obranném postavení (je-li blízko), nebo za záchytným postavením, aby umožňovaly svou palbou odpoutání.

Zásadně ustupuje napřed těžší dělostřelectvo, naposled lehké.

d) V dotyku s nepřítelem se ponechá část pěchoty a dělostřelectva t. zv. „Nachtruppen“.

Jsou to částice pěchoty, a to buď celé organické pododdíly nebo jich jednotlivé části a jednotlivé části (kusy) dělostřelectva.

Jejich hlavním úkolem je jednak co nejdéle zastřít ústup (hlavně v noci) udržováním dosavadní palebné činnosti, jednak zajistit odpoutání valných sil, i kdyby to vyžadovalo velkých ztrát, a u dělostřelectva i kdyby nastala ztráta děl.

Ježto u těchto ponechaných jednotek není možno organisovat jednotné velení, je jim třeba předem stanovit přesné úkoly, hlavně do kdy mají zůstat na místě a jak se mají zachovat při útoku nepřítele. Musí být předem vybaveny dostatečným počtem střeliva a pro noc osvětlovacími náboji. Čím dříve je třeba počítat s pronásledováním nepřítele, tím (Nachtruppen) musí být silnější. (U nás pro tyto zanechané jednotky nemáme žádného speciálního názvu.)

Rozkaz pro ústup musí být pečlivě připraven, komunikace řádně rozdělena, cirkulace, hlavně v osadách, řádně organisována, na důležitých křižovatkách důstojníci. Zařídit co nejdříve OPL., hlavně u přechodů přes mosty a soutěsky všech druhů.

Nejdříve se vyklizují trény a služby všech druhů. Jenom část zdravotnických služeb je ponechána pro potřeby bojujících jednotek. Ústup jednotlivých zbraní řídit co možná tak, aby tvořily za ústupu samostatné kolony.

Během dalšího ústupu je nejdůležitější získat od nepřítele potřebnou vzdálenost. Ta se obvykle získá jednak bojem „Nachtruppen“, jednak bojem na „Aufnahmestellung“, jednak též účelnými zátarasy (Sperrung) podél komunikací, které připravují zavčas ženisté.

Aby tato vzdálenost byla zajištěna a během ústupu stále udržována, je třeba zřídit zadní voj (Nachhut). K zřízení zadního voje může se použít jednotek, které tvořily „Aufnahmestellung“.

Tento zadní voj pak podle okolností povede buď ústupový boj v podobě dočasné obrany (hinhaltender Widerstand), nebo vytvoří pochoduující zadní voj, když všechny jednotky jsou již na pochodu a vzdálenost od nepřítele je dosti velká. V tom případě jde již jen o zajištění pochodu (ústupu) a zadní voj je složen obdobně jako předvoj při pochodu proti nepříteli. Jednotky zadního voje jsou v tom případě rozděleny na Haupttrup, Nachtrup (někdy Nachspitzenkomp.), Infanterienachspitze a Reiternachspitze. V dotyku s nepřítelem se ponechává průzkum z pohyblivých jednotek.

D. Srovnání.

Srovnáme-li to, co tu bylo řečeno o způsobu německé obrany, se zásadami obrany naší, shledáme, že i v tomto druhu boje není žádného podstatného rozdílu. Přes to však některé rozdíly jsou poněkud větší, nežli tomu bylo za útoku.

1. Rozdílná zora na obranu.

Slovem obrana je u nás rozuměn vždy boj na místě. Žádnou jinou obranu naše předpisy neznají. Naproti tomu německý Polní řád uvádí pod výrazem obrana (Abwehr) dva způsoby obranného boje. Obranu na místě (Verteidigung) a obranu dočasnou (hinhaltender Widerstand).

Nemůže být sporu o tom, že naše „obrana“ a německé „Verteidigung“ je jedno a totéž. Běží však o to, zda „hinhaltender Widerstand“ je podle německého Polního řádu míněn jako skutečná obrana či jen jako nejdůležitější součástky našeho ústupového boje.

Podle definice německé dočasné obrany (hinhaltender Widerstand), že má být uskutečněna nejprve na jednom postavení odporu a teprve včas potřeby že má pokračovat na druhém a dalším postavení a podle způsobu provedení že má být současně obsazeno vždy jen jedno postavení, aby odpor na něm byl co největší a že šířka co možná nemá přesahovat dvojnásobnou šířku rozhodující pro obranu, nutno učinit závěr, že tu nepůjde vždy jen o ústupový boj v našem smyslu, nýbrž že často bude kladen mnohem vážnější odpor přibližující se k skutečné obraně. Tomu nasvědčují i všechny ostatní okolnosti, jako postavení předních stráží, snaha o zastření, že nejde o skutečnou obranu, snaha o udržení postavení do večera a p. Bude tedy „hinhaltender Widerstand“ na každém postavení po určitou dobu skutečnou obranou, ovšem obranou takovou, na níž útočník nechce svést rozhodný boj, tudíž obranou bez náležité hloubky a bez záloh.

Z toho plyne závěr, že povede-li obránce „hinhaltenden Widerstand“, bude předvoj (první sled) útočníka bezpochyby vždy zastaven a útočník bude skoro vždy přinucen zasazením valných sil připravovat řádný útok.

Německá TF. nemá vůbec zmínky o obraně na široké frontě. Jen v jedné větě pojednání o normální obraně se zmiňuje, že větší šířky fronty se dá dočasně dosíci vytvořením samostatných obranných skupin, při čemž mezery mezi skupinami vyplníme palbou. Náš Polní řád se sice také nezmiňuje o obraně na široké frontě, ale P-I-2 uvádí, že obranu na široké frontě vedeme tím způsobem, že obsadíme jen důležité a pro boj vhodné směry tak, aby jednotky tam určené byly s to udržet se do té doby, nežli velitel bude moci zasáhnout svými zálohami. Podřadné směry se mají jen střežit.

Vzhledem k tomu, že německý Polní řád nemá žádné ustanovení o boji na široké frontě, je otázka, zda „hinhaltender Widerstand“ není míněn i pro ty případy, kdy se my pro nedostatek sil uchylujeme k obraně na široké frontě.

Ať je tomu jakkoli, zůstává jisté, že povede-li obránce „hinhaltender Widerstand“, bude musit útočník skoro vždy zasadit do útoku své valné síly, a že alespoň v době příprav na počátku útoku bude musit počítat s vážným odporem.

2. Předsunutá postavení.

Ke krytí hlavního postavení, kromě předních stráží, zřizují Němci podle okolností i tak zvané předsunuté postavení (Vorgeschobene Stellung). Naše předpisy nic podobného nemají.

Účelem tohoto předsunutého postavení je nedat předčasně nepříteli dominující body před našim postavením, ale naopak užít jich za předsunuté pozorovatelný pro vlastní daleké palby, přinutit nepřítele předčasně k rozvinutí a tím získat zprávy a klamat nepřítele, že již zde je před hlavním postavením.

Toto předsunuté postavení bývá umístěno ještě před postavením předních stráží, ale jen tak daleko, aby bylo ještě v okruhu působnosti aspoň části dělostřelectva na hlavním postavení. Osádkou jsou hlavně těžké kulomety, zbraně proti útočné vozbě a lehké baterie. Boj má být veden tak, aby tyto zbraně nebyly vydány možné ztrátě, a proto má být nařízen včasný ústup. Ohrožení části tohoto postavení nebo ústupových cest povede proto asi vždy k vyklizení celého postavení. Síla osádky není ani přibližně označena. Má-li však dostát svému účelu, bude jistě vždy dosti značná. Přední stráž za tímto postavením mohou prý být velmi slabé.

3. Přední stráž.

Mezi účelem a způsobem boje předních stráží našich a německých není žádného rozdílu.

Za povšimnutí však stojí ustanovení německé TF., že malé, pod ochranou předních stráží připravované útočné podniky na omezený cíl mohou jednak velmi účinně rušit nepřátelské přípravy útoku, jednak vynést cenné zprávy. Bohužel z tohoto krátkého ustanovení se nedá zjistit, odkud, kam a kdy má být tento omezený útok veden. Zda z hlavního postavení nebo z nějakého vhodného místa mezi postavením hlavním a postavením předních stráží, zdali před přední stráží nebo do mezer mezi nimi a p. Na každý způsob však to charakterisuje německou mentalitu, že se ani tu, kde třeba pomýšlet na ústup předních stráží, nemá se obránce oddávat pasivitě, nýbrž že i zde má zůstat aktivním a neponechat nepříteli naprostou volnost jednání.

4. Hloubka hlavního postavení.

Z německého Polního řádu se nedá zjistit, jak má hlavní postavení vypadat, není v něm nikde žádné zmínky o nějakém středním anebo záchytném pásmu, ani o tom, jak mají být umístěny zálohy nebo dělostřelectvo, je v něm jen zdůrazněno, že obrana hlavního postavení vyžaduje hlubokého rozčlenění všech sil. Zadní hranice pro rozložení pěchoty vyplývají prý z ustanovení, že většina (Masse) těžkých zbraní a co nejvíce lehkých zbraní musí působit před hlavní postavení. Z toho důvodu není žádné srovnání s našim hlavním postavením možné.

5. Palebná přehrada.

Jeden z nejhlavnějších rozdílů mezi naší a německou obranou je rozdíl v nazírání na palby položené před postavení.

Podle našich předpisů připravujeme před každé obranné postavení palebnou přehradu, před hlavní postavení hlavní palebnou přehradu. Hlavní palebná přehrada má být co možná co nejhustší, a proto nemá být příliš hluboká. A je z téhož důvodu na vnější straně ohraničena. Je to tedy pruh palby asi 600 m hluboký, položený před naše hlavní postavení. Dělostře-

lectvo (přímá podpora) obvykle tuto hloubku neprodlužuje, nýbrž zesiluje. Při nepřátelském útoku střílí před tento pruh smrti jen část dělostřelectva. Všechny těžké kulomety (i ty, které měly palbu dalekou) střílejí v době útoku do hlavní palebné přehrady.

Podle ustanovení TF. má být rozvrh palby tak sestaven, aby palba začala již na největší vzdálenost tak, aby celé předpolí až do velkých vzdáleností bylo pokryto palbou co možná bez mezer. Čím blíže k postavení tím má být palba hustější a souvislejší. Pro noc, špatnou viditelnost a v pokrytém terénu (les) zřizujeme t. zv. „Notfeuer“.

Při srovnání těchto dvou odstavců vynikne nám ihned nápadný rozdíl. Německá palba položená před postavení nemá žádné vnější ohraničení, je to jen rozvrh palby tak sestrojený, že čím blíže k postavení, tím je palba hustší (nebo počet zbraní pro tuto palbu určený větší), a čím dále od postavení, tím více palba řidne. Palba sama je řízena více individuálně podle objevujících se cílů. Němci pro naši palebnou přehradu nemají ani žádného odborného výrazu. Značí jen „Notfeuer“, který je úplně obdobný naší noční palebné přehradě spuštěné mechanicky podle předem připravených prvků střelby na pouhé znamení.

Zůstává otázka, který způsob obrany palbou je lepší. Zda náš, s naší vyhraněnou palebnou přehradou, či německý. Je přirozené, že i v německém způsobu není úplná volnost, co se týče volby cílů, že i tu jsou již předem určeny směry paleb jak hlavní, tak i vedlejší, a že většina pěších paleb kromě těžkých kulometů bude řízena také pravděpodobně jen do hloubky asi 600 m.

Je však ponecháno veliteli zbraně, aby si volil vhodné cíle v rámci svého úkolu, a není zde nijak omezována donosnost zbraní. Naše ustanovení o palebné přehradě a o jejím omezení do hloubky má hlavně svou výhodu v tom, že je dosaženo v určitém pásmu před postavením co možná největší hustoty palby. Na druhé straně má však tu velkou nevýhodu, že od té doby, kdy první sledy útočníka překročí její vnější okraj, neboli od té doby, kdy bude „spuštěna“, nepostřeluje žádná pěchotní zbraň další jednotky (sledy) útočníka pohybující se vně palebné přehrady, ať ukazují cíle jakékoliv. Na př. útočník může směle umisťovat své těžké zbraně na 700 až 800 m a postřelovat z nich postavení obránce, aniž je pěchotou obránce rušen. Za vnější okraj palebné přehrady působily jen některé těžké kulomety t. zv. dalekou palbou ze záměnných postavení v době před útokem. Za útoku však jsou již v svých hlavních postaveních a působí do palebné přehrady. Toto ohraničení vnějšího okraje palebné přehrady je nejen čínskou zdí, ale svádí i k tomu, že se často tato palba mechanisuje a nerozlišuje od palebné přehrady pro noc.

Zajímavé je též ustanovení, že těžké zbraně záloh mohou se zúčastnit palby před hlavní postavení. Bohužel není zde řečeno, zde se toto ustanovení týká záloh úsekových, či záloh vyššího velitele. V prvním případě by to bylo asi obdobně jako u nás. V druhém případě (a zdá se, že TF. má na mysli tyto zálohy (by to bylo ustanovení, které je u nás přípustné jen za útoku (kulomety záložních praporů)).

6. Vedení boje.

Vedení boje a použití místních záloh je obdobné s našimi způsoby. Vnikl-li nepřítel do postavení a přes všechna opatření místních velitelů proniká dále, podle TF. rozhodne velitel divise, zda provede protiútok nebo zda přeloží pásmo hlavního odporu (Hauptkampflinie) o něco dále dozadu.

Uvádím to tu proto, že pojem „přeložit pásmo hlavního odporu“ je pro nás neznámý. Bohužel z celého TF. se nedá zjistit, jak je hlavní postavení do hloubky děleno, a proto tím méně je možno zjistit, jak je toto přeložení pásma hlavního odporu míněno.

Bude to jistě zřízení nového pásma hlavního odporu s pomocí záloh, někde v místech našeho záchytného pásma. Při tom je však velmi pravděpodobné, že některé části, blízké průlomů v původním hlavním postavení, budou staženy, aby tím nová souvislost byla nově vytvořena. Pojmu přenesení pásma hlavního odporu je užito asi proto, aby tím bylo naznačeno nové zřízení hlavního postavení i s celou jeho obnovenou hloubkou.

Kromě přenesení pásma hlavního odporu dále dozadu, má TF. též ustanovení o t. zv. „místním vyhnutí“ (örtliches Ausweichen) z převahy palby. Zmocnění vyklidit určitý úsek před ničivou palbou může dostat velitel praporu od svého nadřízeného velitele, někdy případ od případu může toto zmocnění dát i velitel praporu svým podřízeným velitelům. Ale vždy jen v tom případě, není-li tím ohrožena obrana a není-li tím nepříteli umožněno vniknout do našeho postavení. Též místním zálohám může být dovoleno za silné palby přemístit se přechodně do míst, kde by tolik palbou netrpěly.

Něco obdobného připouští náš P-I-2. Dá-li se očekávat místní útok (výpad), bude podle článku 276 někdy výhodné část terénu buď vyklidit nebo zbraně v něm přeskupit. Podle čl. 277 i před všeobecným útokem za určitých podmínek možno přemístit větší část sil z pásma hlavního odporu do pásma středního nebo záchytného, tam nepříteli po vniknutí zastavit, protiútokem vyhnat a obnovit původní postavení.

Možnost místních přesunů v TF. zdůrazňují proto, abych upozornil, že v německé obraně částečné přesuny, třeba i dozadu, nemusí být ještě známkami ústupu.

7. Ústupový boj.

a) Rozdělení sil.

Německý Polní řád ustanovuje o „hinhaltender Widerstand“, ať už jde o jeho použití v obraně, v ústupovém boji nebo v boji zadních vojů, že se má současně obsazovat vždy jen jedna linie odporu. Obsazení zadnějšího postavení se má jen připravit a jeho zaujetí usnadnit slabšími „Aufnahmetruppen“, po případě slabšími odpory mezi postaveními.

Gros jednotek bojuje tudíž nejprve na prvním postavení, po ústupu na druhém, pak na dalším.

Naproti tomu naše předpisy zdůrazňují, že jak při ústupovém boji, tak i při boji zadních vojů máme mít zároveň obsazena vždy dvě postavení, při čemž druhé postavení může být někdy (je-li první nevýhodné) daleko silněji obsazeno nežli první. Boj se vede tím způsobem, že jednotky, které bojovaly na prvním postavení, ustoupí obvykle až na třetí. Jen v ústupovém boji na široké frontě se vede boj obdobně jako německý.

Je vidět, že i zde jsou podstatnější rozdíly, ač účel jednotlivých linií odporu jest u obou armád stejný, postup nepřítel na určitém místě zastavit, přinutit ho k přípravě řádného útoku a tím získat čas. Je-li toho dosaženo, ustoupit a na dalším postavení totéž opakovat. Podle německého způsobu při stejném počtu sil bude první postavení rozhodně odolnější, čímž první část úkolu zastavit nepřítel — bude s větší určitostí splněna, ale zato druhá část úkolu, připravit včas též odpor i na druhém postavení, bude lze již hůře splnit.

Naproti tomu při uplatnění našich zásad nebude první postavení tak odolné, možná, že k jeho zdolání budou stačit nepřátelské předvoje bez zasazení části valných sil, postavení bude musit být dříve vyklizeno, ale zato odpor na druhém postavení bude vždy včas řádně připraven.

Který z obou způsobů se ukáže lepším, dá se těžko určit. Možná někdy ten, jindy onen. Najisto bude žádoucí, aby odpor na každém postavení byl vždy tak silný, aby bezpečně zastavil předvoj a donutil nepřítele rozvinout k útoku aspoň část jeho valných sil. V případech, kdy bude možno aspoň s jakousi pravděpodobností počítat, že první postavení bude možno uhájit do večera (třeba všemi silami), bude německý způsob zajisté lepší.

b) Způsob obsazení.

Podle zásad německého Polního řádu má se na ústupovém postavení v otevřeném terénu používat výhradně dělostřelectva a těžkých zbraní pěchoty. Pěchoty samé (t. j. pěších čet) má se používat jen k nejnужnějšimu zajištění těchto těžkých zbraní a dělostřeleckých pozorovatelů. Jinak jí má být použito jen tam, kde je terén pokrytý nebo ústup snadný. Kromě toho se jí má použít k zajištění po dobu obsazování a příprav na druhém postavení.

Toho ustanovení je zajisté účelné, neboť užití pěchoty v otevřeném terénu, kdy v okamžiku možnosti zahájení palby bude musit pomýšlet již na ústup, je při nejmenším málo výhodné a neškodilo by, kdyby táž zásada byla pojata i do našich předpisů.

8. S o u h r n.

Ze všeho, co jsem dosud uvedl, je vidět, že německá obrana, vyjma způsob obsazování ústupových postavení je skoro totožná s obranou naší. Je snad i poněkud pružnější, neboť umožňuje nejen útočnou akci ve spojení s předními strážemi, ale i „örtliches Ausweichen“ a možnost přejít do útoku, když nepřátelský útok ztroskotá.

Na druhé straně však, pokud tak mohu soudit z ustanovení TF., není německá obrana tak důkladně propracována a předpis po té stránce má velmi mnoho mezer. Jak jsem se již zmínil, není z tohoto předpisu možno ani přibližně seznat, jak vypadá hlavní postavení, jak je rozděleno do hloubky, má-li nějaká další pásma odporu, jak jsou na nich rozloženy jednotky, volba těžiště, umístění dělostřelectva, vedení boje a p. Je-li německý útok TF. velmi dobře a podrobně propracován, má obrana velmi mnoho mezer. Zdá se, že je v tom i kus německého výbojného ducha, kterému je obrana nutným zlem.

Z á v ě r.

Účelem mých článků, pojednávajících o útoku a obraně podle německého Polního řádu, nebylo zabývat se nějakou vyšší taktikou a vyvozovat z toho důsledky. Všechny rozdíly, pokud je to z kusého ustanovení Polního řádu možné, vyhledával jsem spíše v snaze, seznámit s nimi důstojníky zbraní, hlavně pěchoty, vzhledem na praktickou potřebu. Bohužel neměl jsem po ruce ustanovení předpisů příslušných zbraní, a proto je možné, že jsem někde nějakou podrobnost úplně správně nezachytil a netlumočil.
